

**ЖЫЦЦЁ
Ў КРЫЗІС**
ЦІ
ПАНІКУЮЦЬ
ЛІТОЎЦЫ

СТАР. 4-5

**ТУТ
І ЦЯПЕР**

СТАР. 6

БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

**ПАЛЯВАННЕ
НА СВАІХ**
ЧАМУ
ЗАТРЫМЛІВАЮЦЬ
ВЕРТЫКАЛЬШЧЫКАЎ

18.03-24.03.2009 г.

ЯКОЕ ЗАЎТРА СВЕЦІЦЬ БЕЛАРУСАМ

Калі паслухаць афіцыйную прапаганду, то гэтае заўтра адназначна светлыя колераў, калі незалежных экспертаў – то адназначна ўмовы. Дзе ж прауда?

І БУДЗЕ НАМ ШЧАСЦЕ

У мінулы панядзелак старшыня прайлення Нацыянальнага банка **Пётр Пракаповіч** выступаў па БТ з пераможна-прастыльным тварам. Упершыню за апошнія месяцы долар у рублёвым эквіваленце ўпаў "аж" на 5 пунктаў! Радасць кіраўніка галоўнай фінансавай установы краіны, прауда, была абумоўлена не толькі гэтым фактам. На днях Беларусь заключыла пагадненне з Кітаем аб магчымасці доступу да кітайскіх рэсурсаў памерам каля 3 мільярдаў долараў на "выключна выгадных для сябе ўмовах". Цяпер з Паднябеснай за яе тавары мы будзем разлічвацца выключна кітайскім юанем. У прынцыпе, справа неблагая ва ўмовах вострага дэфіціту цвёрдай валюты. Але не больш за тое. Прауда, Пракаповіч думае інакш: "Гэта той стымул, які на 10-15 гадоў уперад дае фінансавае забеспячэнне для развіцця нашай эканомікі". Вось так. Ні больш ні менш. Пяройдзем на разлікі ў юанях, і будзе нам шчасце...

Больш за тое, галоўны банкір перакананы, што фінансавая сістэма краіны мае ўсе магчымасці для таго, каб без вялікіх страт перажыць цяпешашні крызіс.

Таму што:

а) крэдытаванне рэальнага сектара эканомікі ў парадкі з аналагічным перыядам 2008 года вырасла амаль у 1,7 раза;

б) "золатавалютныя рэзервы ў складаных сусветных эканамічных умовах з пачатку

Старшыня прайлення Нацыянальнага банка (будынак якога на здымку) ўжо ўпэўнены ў перамозе над крызісам

года ўдалося павялічыць амаль на 500 мільёнаў долараў";

в) курс беларускага рубля з пачатку года да кошыка валют (долар, ёура і расійскі рубель. – В.А.) практычна не змяніўся і складае Br959,9.

МІФЫ ІХ НАСТУПСТВЫ

Пачнём з апошняга. Што шараговаму беларусу ды і якому-небудзь фірмачу да курса нацыянальнай грошавай адзінкі ў вымярэнні нейкага эфемернага кошыка валют? Іх цікавіць курс беларускага рубля да цвёрдых валют. А вось тут статыстыка кажа, што курс рубля, напрыклад, да доллара — самай ходкай у нас валюты — у жніўні мінулага года

складаў Br2111/\$1, а цяпер ён Br2850-2870/\$1. Гэта значыць, што наш рубель патанеў як мінімум на 30 адсоткаў. І што гэта яшчэ, мяркуючы па ўсім, толькі кветачкі. Як распавёў нашай газеце эканаміст Сяргей Чалы, для нармальнага існавання айчынных экспарцёраў патрэбна дэвалівация беларускага рубля яшчэ на 15-20 працэнтаў. Да таго ж нагадаем, што ў красавіку мяркуеца атрымаць чарговы транш Міжнароднага валютнага фонду, які, па праверальных звестках, выставіў адной з найважнейшых умоў выдзялення гэтага траншу дэвалівациёю нашай грошавай адзінкі на 40 працэнтаў...

Цяпер аб золатавалютных

рэзервах, якія сёлета ўмудрыліся павялічыцца на паўмільярда "зялёных". Ва ўсіх краінах гэтыя рэзервы літаральна знікаюць на вачах, а ў нас яны — павялічваюцца. Цуд дый толькі! Звернемся да афіцыйнай статыстыкі. Толькі за студзень гэтага года адмоўнае сальда знешняга гандлю склала больш за 416 мільёнаў долараў. У цэлым аб'ём экспарту паменшыўся на гістарычны 40 адсоткаў. Знешні доўг Беларусі, па розных падліках, складае на дадзены момант ад 12 да 15 мільярдаў долараў. На складах прадпрыемстваў назбіралася каля 80 адсоткаў месячнага аб'ёму прадукцыі.

Заканчэнне на стар.3

ЦІ ВЕРНЕЦЦА ДА НАС КАНСТЫТУЦЫЯ 1994 ГОДА?

15 гадоў таму, 15 сакавіка 1994 года, дэпутаты Вярховнага Савета 12-га склікання прынялі першую Канстытуцыю незалежнай Беларусі, згодна з якой краіна стала презідэнцкай рэспублікай, але пры гэтым Асноўны Закон не замінаў дзейнасці паўнавартаснага парламента, а таксама прадастаўляў усе магчымасці для стварэння сапраўднай грамадзянскай супольнасці. Усё гэта было перакрэслена восеньскім рэферэндумам 1996 года...

**АЛЯКСАНДР КЛАСКОЎСКИ,
АНАЛІТИК:**

**“ВЯРТАННЕ ТОЙ КАНСТЫТУЦЫІ
НЕ ПАВІННА БЫЦЬ САМАМЭТАЙ”.**

— Двойчы ўвайсці ў адну раку немагчыма. Такое пытанне можа вырашацца толькі на нейкім новым гістарычным этапе. Напэўні, гэта будзе звязана са зменай улады, са зменай палітычнай сістэмы. І, мне здаецца, гэта не самамэта — вярнуць тую Канстытуцыю, бо яна прымалася не ў ідэальных умовах, а пад уплывам кан'юнктуры таго часу. Таксама можна сказаць, што яна рабілася пад пэўных асаб. Іншая рэч, што да улады тыя не прыйшлі. У новай сітуацыі трэба будзе ацэніваць, якая палітычная пабудова аптымальная для Беларусі. Тут магчымы два варыянты: альбо презідэнцкая рэспубліка з вялікімі паўнамоцтвамі парламента, альбо ўвогуле парламенцкая рэспубліка.

МЕЧЫСЛАЎ ГРЫБ, БЫЛЫ СТАРШЫНЯ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БЕЛАРУСІ, ПРЫ ЯКІМ БЫЛА ПРЫНЯТА КАНСТЫТУЦЫЯ 1994 ГОДА:

“ЯНА АБАВЯЗКОВА ВЕРНЕЦЦА”.

— Паколькі законы ёсць законы, а жыццё ёсць жыццё, то апошнія заўсёды ідзе наперадзе законаў. Трэба будзе нешта дапрацоўваць, але тая Канстытуцыя, несумненна, павінна вярнуцца.

СТАНІСЛАЎ ШУШКЕВІЧ, БЫЛЫ КІРАЎНІК БЕЛАРУСІ:
**“ТРЭБА ПРЫНЯЦЬ БОЛЬШ ДАСКАНАЛУЮ
КАНСТЫТУЦЫЮ”.**

— Тая Канстытуцыя была значна лепшай за сённяшнюю. Але не бывае такога, каб вярталіся да таго, што фактычна не дзейнічала. З першага дня свайго презідэнцства Лукашэнка Канстытуцыі не прытрымліваўся.

Увогуле ж гісторыя прыняцця Канстытуцыі 1994 года такая, што 101 артыкул быў прыняты пад майм старшынствам, 7 — пад старшынствам Грыба, і 38 — адным залпавым галасаваннем па прапанове Булахава і “маладых ваўкоў”. Дык вось, гэтыя 38 артыкулаў дапускалі неадназначнае тлумачэнне, што стала адной з прычын перавароту. Тому трэба прыняць больш дасканалую Канстытуцыю, асновай для якой можа паслужыць Канстытуцыя 1994-га.

ЮРЫ ЧАВУСАЎ, ПАЛІТОЛАГ:

**“ДЛЯ ГРАМАДСТВА БОЛЬШ
ВАЖНЫЯ ДОБРЫ ГРАМАДЗЯНСКІ
КОДЭКС І НАРМАЛЬНАЯ АД-
МИНІСТРАЦЫЯ”.**

— Мой адказ, магчыма, прагучыць дысанансам з адказамі “башкай” Канстытуцыі 1994-га. Калі б была іншая Канстытуцыя, то ўсё роўна было б тое самае. Для грамадства важней добрая адміністрацыя і добры грамадзянскі кодэкс, чым Канстытуцыя.

Праўда, той Асноўны Закон, які зараз ёсць у Беларусі, — гэта здзек з канстытуцыйных нормаў. Дастаткова пачытаць ту норму, у якой гаворыцца, што ўказы і дэкрэты презідэнта маюць большую юрыдычную сілу, чым законы. Адразу можна зразумець, што гэта за дзяржава і што за парадак на краіне.

Але, на маю думку, калі надыдзе час і сапраўды пайстапе пытанне выпраўлення тых жудасных нормаў, досвед ранейшай канстытуцыі будзе выкарыстаны, але ў пэўнай меры. Бо тая Канстытуцыя не стала перашкодай да ўсталявання аўтарытарызму.

НАТАЛЛЯ ПАЛЫН, НАСТАЙНІЦА:

“ТРЭБА Ў ПЕРШУЮ ЧАРГУ РАЗУМЕЦЬ АСНОЎНЫ ЗАКОН”.

— Важнасць Канстытуцыі разумеюць толькі тыя, хто востра адчувае парушэнне сваіх правоў. Усе астатнія думаюць, што калі ў іх жыцці ёсць праблемы, то гэта звязана з ЖКГ, з дурным начальствам ці яшчэ з нечым. Але ж вытокі ўсяго — у Канстытуцыі. І чым хутчэй беларусы гэта зразумеюць, тым хутчэй мы вернемся да нармальнага жыцця.

УЛАДЗІМІР МАЦКЕВІЧ, ПАЛІТОЛАГ:

“ПАТРЭБНЫ АСНОЎНЫ ЗАКОН, ЯКІ БУДЗЕ АДПАВЯДАЦЬ СУЧАСНАСЦІ”.

— Бывае такое ў гісторыі, што канстытуцыі вяртаюцца. Прынамі на нашых вачах гэта здарылася ў краінах Балтыі. Аднак нават у такіх выпадках яны вяртаюцца не ў тым выглядзе, у якім калісьці былі сформуляваны. У гэтым сэнсе жыццё не стаіць на месцы, і немагчыма напісаць Канстытуцыю, якая будзе прыдатнай для розных гістарычных эпох. Трэба памятаць, што ўсё адносна. І Канстытуцыя 1994 года падаецца нам добрай і выдатнай у парадунанні з тымі прайкамі і дадаткамі, што былі ўнесены ў час сумнавядомага дзяржавнага перавароту 1996 года. Калі б не яны, то мы б і сёння лічылі гэту Канстытуцыю няўдалай. Менавіта яна расчысціла шлях да дыктатуры і менавіта па ёй пабудаваны той рэжым, які мы маем.

Канстытуцыя 94-га не ўлічвала шмат чаго ў жыцці пачатку 90-х гадоў у Беларусі. І прайгнаравала шэраг вельмі істотных праблем, выклікаў і пагроз, якія існавалі на той момант. У выніку мы маем тое, што маем. Таму, калі Беларусь вернеца да цывілізаванага развіцця, то прыйдзеца спачатку вярнуцца да той Канстытуцыі. Але ж гэта будзе вяртанне на кароткі пераходны тэрмін. А потым трэба будзе сформуляваць новы Асноўны Закон, больш прыдатны да новай сітуацыі і больш абаронены ад магчымых правак і дадаткаў.

ЯКОЕ ЗАЎТРА СВЕЦІЦЬ БЕЛАРУСАМ

Заканчэнне.

Пачатак на стар. 1

Ну, і нарэшце пра крэдытаўнне рэальнага сектара эканомікі, якое вырасла ў 1,7 раза. Восьмем для прыкладу толькі вядомы "Беларуськалій", які да нядайнага часу быў адным з асноўных "здаўтычыкаў" валуты для краіны. Дык вось, за трох месяцаў вытворчасць калійных удабрэнняў на гэтым прадпрыемстве знізлася на 60 працэнтаў, і, мяркуючы па ўсім, крэдты названага валута-здаўтычыка наўрад ці ўратуюць бліжэйшым часам.

Уесь гэты разбор псеўдапасляховага выйсця Беларусі з глабальнага крызісу мы прыводзім не дзеля таго, каб паздзеквацца з не вельмі ўдалага піяру ўласнай дзейнасці галоўнага банкіра краіны і яго калег з урада. Справа ўтым, што рабіць далей. І хто адкажа, што чакае звычайнага айчыннага падатка-каплацельшчыка ў недалёкай будучыні? Ужо заробкі ў доларавым вымярэнні ў цэльым па краіне паменшыліся на 100-300 долараў. Той жа ўрад пагражае замарозіць на нялэўны час рост заробкай працаўнікоў бюджетнай сферы. Па росце ж коштам Беларусь вырвалася ў лідары не толькі сярод краін СНД, але і сярод краін Еўрасаюза. Кошт агародніны за студзень 2009 года вырас на 23,2%, фруктаў – на 15,1%, рыбы і морапрадуктаў – на 9,3%. Для параўнання: у большасці краін ЕС кошты на рыбу і морапрадукты за гэты ж перыяд павысіліся на 0,5-1%.

ЗАТОЕ Ў НАС БЕСПРАЦОУНЫХ МЕНШ

Праўда, у нас пакуль узровень беспрацоўніцтва не такі вы-

сокі, як, напрыклад, у Расіі ці Польшчы. Афіцыйна ён увогуле не выходзіць за 2-3 працэнты, неафіцыйна – беспрацоўніцтва ахапіла не менш як 5 працэнтаў працаўніцтва. А калі да гэтага дадаць яшчэ 106,3 тысячи работнікаў розных арганізацый, якія ў студзені былі вымушаны працаўніцтвам, то ўсьёгода ў краіне занятысць, і 60 тысяч чалавек, якія пайшлі ў адпачынкі па ініцыятыве наймальніка...

У Расіі беспрацоўніцтва ў хуткім часе складзе 10 адсоткаў. Ва Украіне сітуацыя ў гэтым плане не лепшая.

Але ж у нас эканамічны крызіс толькі пачынае раскручвацца, што называецца, напоўніцу.

І зноў натыкаемся на ранейшае пытанне: чаго беларусам чакаць у бліжэйшай будучыні?

Былы галоўны банкір краіны **Станіслаў Багданкевіч** у інтэрв'ю **нашай газеце** заўгашні, што калі ўрад альбо нейкая антыкрызісная каманда тэрмінова не правядзе дастатковая балочыя, але неабходныя рэформы, то гэта будучыні будзе ў нас вельмі і вельмі сумнай: "Калі шчыры, то я не веру ў цяперашні ўрад, які на працягу апошніх 15 га-

доў выкарыстоўваў адміністрацыйна-камандныя методы. І нават калі цяпер праводзіць тэрміновыя рэформы даверашаць антыкрызіснай камандзе, то і ёй прыдзецаць вельмі цяжка. Тому што трэба будзе пераадольваць закасцянялесе мысленне не толькі чыноўнікаў на месцах, якія прывыклі толькі акказаць націск, а і дырэктараў прадпрыемстваў, якіх увесь час прымушалі працаўніцтва на вал, і нават прадпрымальнікаў, якія ўжо баяцца прайаўляць сапраўдную ініцыятыўнасць і рашучасць у прыняці тых ці іншых рашэнняў".

Самі ж антыкрызісныя меры, па меркаванні Багданкевіча, на сённяшні момант не выглядаюць такімі ўжо складанымі:

— дэцэнтралізація мясцовых улад, каб тыя самі маглі прыміць найбольш аптымальныя рашэнні па выхадзе з крызісу;

— народная прыватызацыя (у гэтым працэсе першую скрыпку павінны іграць не наменклатуршчыкі, а найбольш ініцыятыўныя грамадзяне; калі буйныя прадпрыемствы сваімі сіламі не спраўляюцца з проблемамі, то іх трэба выстаўляць на продаж, і.г.д.);

— зямельная рэформа (дазволіць прадаваць у прыватную ўласнасць зямельныя надзелы і.г.д.).

Самае ж галоўнае – трэба адмовіцца ад прамерных расходаў і кардынальна перагледзець сваю зневешнезканамічную дактрину. Амаль 80 працэнтаў УВП краіны складае імпарт. У Польшчы, напрыклад, імпарт складае толькі 30 працэнтаў. Тая ж сітуацыя ў краінах Бал-

тыі, ды і ўсёй Усходняй Еўропы. Праўда, яны так моцна не прывязваліся да Расіі, з якой "са стратэгічных меркаванняў" трэба падтрымліваць цесныя эканамічныя і палітычныя стасункі.

ЯШЧЭ МОЖАМ ПАСПЕЦЬ

Кандыдат эканамічных наўук **Пётр Рагойша** для "Тут і цяпер" сказаў, што дадзеныя і іншыя антыкрызісныя меры трэба было праводзіць яшчэ ўчора, але і сёння яшчэ не позна за іх узяцца: "Склады ўсіх існуючых прадпрыемстваў мы забілі пад завязку. У пошуках магчымых зневешнезканамічных партнёраў аб'ездзілі ледзь не паусвету. Пазыкаў набралі — унукі не разлічацца. Можа, надышоў час зварнуць больш пільнью ўвагу на патэнцыял саміх беларусаў, іх імпэт, грашовыя, прадпрымальніцкія і інтэлектуальныя магчымасці? Чаму б не зрабіць стаўку на стварэнне малых і сяродніх прадпрыемстваў, якія нават у высокаразвітых краінах адзыгрываюць зусім не другасную ролю?"

І яшчэ. Мне падаецца, што ў дадзенай сітуацыі вельмі важна абсалютна ШЧЫРА сказаць нашым суайчыннікам аб сённяшніх цяжкасцях і перспектывах іх вырашэння. Навошта падманваць абіцаннямі адсутніці ўсялякай дэвалвациі, а потым адразу ж абяцэніваць рубель на 25-30 працэнтаў? Калі фортэль урад задумае выкінуць такі фортэль яшчэ раз, то давер насыльніцтва (які цяпер і так не вельмі моцны) да банкаўскай сістэмы ўвогуле будзе падарваны. І не толькі да яе".

ВІКТАР АЛЯШКЕВІЧ.

Яблыкі, капуста і бульба ў рацыёне беларуса былі і будуць, але...

БЕЛАРУСАМ НЕ ХАПАЕ НАЙБОЛЬШ КАШТОУНЫХ ПРАДУКТАЎ

Як паведаміла загадчыца лабараторыі вывучэння статусу харчавання насыльніцтва Рэспубліканскага наўкукова-практычнага цэнтра гігіёны Ірына КЕДРАВА на прэс-канферэнцыі ў Мінску, насыльніцтва, паводле вынікаў даследавання, спажывае недастатковая мяса, мясапрадуктаў, малака і малочных прадуктаў. Акрамя таго, у рацыёне беларусаў не хапае рыбы і рыбных прадуктаў, алею, садавіны і агародніны.

Беларусы недаатрымліваюць шэраг вітамінаў, у тым ліку В1, В2, фоліевай кіслаты. У рацыёне людзей усіх узростаў не хапае мінеральных рэчываў, такіх як кальцый, магній, селен, цынк. У арганізме дзяўчын адчуваеца недахоп жалеза.

ЛІТВА. ЖЫЦЦЁ Ў КРЫЗІС

Апошнім часам па прыездзе з Вільні ў Мінск часта даводзіца чуць пытанне: "Ну, як у вас там крыйсі?" Настойлівасць, з якой беларусы цікавяцца крыйсіным жыццём у Літве, прымусіла ў рэшце рэшт задумацца: а і сапрауды, як? ЁСЦЬ ПРАЦА — НЯМА КРЫЗІСУ. І НАДВАРОТ

Крыйсі у Літве ёсць. Праэтая любы жыхар краіны, які мае працу і стабільны заробак, можа штодзённа даведацца са сродкаў масавай інфармацыі. Такая настойлівасць СМІ ў "нагнятанні сітуацыі" крыйху раздражняе літоўцоў. Таму што рэальна з крыйсікам сутыкнулася толькі тыя, каго звольнілі з працы. Дзеля справядлівасці трэба адзначыць, што такіх людзей нямала. Паводле апошніх даных, на біржах працы зарэгістравана 40 тысяч беспрацоўных і амаль 43 тысячи шукаюць работу (**на пачатак студзеня ў Літве ўсіх працуючых налічвалася каля 2 млн. 140 тыс.**).

Агульная сума грашовых выплат па беспрацоўі ў парыўнанні з мінулым годам павялічылася больш чым на 154%, колькасць тых, хто шукае працу — на 77%. Па даных Вільнюскай біржы працы, на мінулым тыдні на адно свабоднае працоўнае месца было 45 жадаючых. Ужо цяпер народу ў прыёмных пакоях біржы, як у беларускіх паліклініках падчас эпідэміі грыпу.

За апошнія месяцы банкрутамі сталі каля 1000 кампаній. І сітуацыя будзе пагаршацца. Днямі стала вядома пра закрыццё ў Вільнюсе магазіна BMS Megapolis (BMS — буйная сеть магазінаў электратэхнікі). У Каўнасе ўжо спынілі сваю дзейнасць трох з чатырох магазінаў гэтай сеткі. Старшыня праўлення групы прадпрыемстваў BMS **Артур Афанасенка** адзначыў: "Мы чакалі зняження абароту да 30%. Але лічбы ў 35-40%

На біржу працы літоўцы ўсё ж пацягнуліся актыўней

студзені-лютым 2009 года сталі для нас нечаканымі". Па гэтай прычыне кампанія не можа своечасова разлічвацца з пастаўшчыкамі, і яе супрацоўнікі вымушаны павялічваць шерагі беспрацоўных.

Але найгоршая сітуацыя сёння, напэўна, у будаўнічым бізнесе: многія праекты заморожаны, і будаўнікі застылі ў чаканні — што будзе далей, куды хіснецца мятнік і ці не парушыць ўсё, так удала пабудаванае.

КРЫЗІСНЫЯ КРЭДЫТЫ

Акрамя пагрозы звальнення існуете не менш непрыемная перспектыва зняжэння заробкаў. Асабліва ў бюджетнай сферы. Мая суразмоўца — выхавальніца дзіцячага сада **Ганна** — падзялілася сваімі думкамі на гэты конт: "Нам змянішца заробак, здаецца, пакуль не збіраюцца. Але наш сад на самаакунасці. А вось маёй знаёмаі, якая таксама працуе выхавальніцай, заробак затрымліваюць ужо два тыдні. Такога я не памятаю з 90-х гадоў. Праўда, сад там цалкам бюджетны". На пытанні, ці бачыць яна прыкметы крыйсісу ў літоўскім грамадстве, Ганна з упэўненасцю адказала, што крыйсіу пакуль не адчула. Нідзе. Хіба што ў станоўчым плане: падчас зімовага распродажу цэны "ўпала" так, як ніколі раней. Ды і сам распродаж зацягнуўся — магчыма, прадаўцы баяцца зняжэння пакупніцкіх здольнасцей у будучым.

З тым, што крыйсі у штодзённым жыцці пакуль што "не

тое, каб адчуваўся", пагадзілася і другая мая суразмоўца **Йаланта**, хіба што крэдыты ў банку ўзяць стала значна цяжэй: "Я нядаўна афармлялаў банку крэдыт на рамонт, дык патраціла на гэта цэлья два тыдні — ніхто не хоча даваць крэдыт, хаця я прасіла зусім невялікую суму — 5 тыс. літаў (прыкладна 5 млн. бел. рублёў). Грошы ўсё ж такі атрымала, але пад 19 працэнтаў, што, канешне, нерэальна много. Але што зробіш, калі трэба?"

Сапрауды, крэдыты банкі цяпер даюць неахвотна, ды і не кожны асмеліцца браць на сябе абавязкі ў такі "смутны" час. Прэзідэнт Асацыяцыі банкаў Літвы **Стасіс Кропас** адзначае, што і бізнес, і жыхары краіны пераходзяць на рэжым эканоміі: ад пачатку года агульная сума прадстаўленых клиентам крэдытаў змянілаца, а свае грошы літоўцы давраюць банкам і скарачаюць спажыванне. У студзені гэтага года жыллёвых крэдытаў выдадзена ў 5,5 разоў меней, чым год таму, а спажывецкіх — у 5,7 разоў меней.

КВАТАРНАЕ ПЫТАННЯ

Але жыццё працягваецца, нягледзячы на крыйсіс. Ці насыпераюць. А раз так, то паўстае пытанне, дзе жыць. У шчаслівых уладальнікаў уласнага жылля (з другаснага фонду) ёсць свае праблемы, але пра іх ніжэй. У тых жа, хто не мае уласнай кватэрэ, ёсць выбар: альбо набываць нерухомасць, альбо здымачы кватэру.

Мяркуючы па тым, як цяпер

тэру, з "набыць" могуць быць праблемы, нягледзячы на тое, што ў мінулым годзе цэны на нерухомасць у Літве, паводле Global Property Guide, у параўнанні з 2007 годам знізіліся амаль на 27%. Але татальнага распродажу новых кватэр не адзначаецца — большасць з іх была пабудавана ў крэдыт, які цяпер трэба выплачваць, і раздаваць кватэры "за так" уладальнікі не збіраюцца. Крыху патаннелі хіба што кватэры на другасным рынку жылля. Аднапакаёку плошчай каля 30 кв. м. можна набыць у дыяпазоне ад 100 да 150 тыс. літаў (100-150 млн. бел. рублёў). Пралапоў шмат і на любы густ. Новабудоўля ў два разы даражэйшая — 200-300 тыс. літаў, а плошча новых аднапакаёвак пачынаецца ад 40 кв. м.

Але, зэканоміўшы пры пакупцы, у ацяпляльны сезон абавязкова ўзгледаеш прымаўку "скупы плаціць двойчы": абагрэў кватэру ў старым доме абыходзіцца жыльцам у 4 разы даражэй. Гэта і ёсць тая, згаданая вышэй, праблема, з якой сутыкаюцца уладальнікі кватэр старога фонду. І, мяркуючы па коштах, праблема немалая. Жыхары кватэр плошчай каля 70 м. кв. у старых дамах плацілі ў студзені-лютым 2009 года да 600 літаў у месяц (600 тыс. бел. рублёў), у той час як ацяпленне кватэр прыкладна такой жа плошчы ў новым доме абыходзілася да 150 літаў за месяц. Эканомія, як бачыце, значная.

Тым, хто не паспей "звязаць" сябе жыллёвым крэдытам, цяпер застаецца здымачы кватэру. Аднапакаёука можа каштаваць ад 500 да 1200 літаў у месяц, два пакоі — 1500-3000. Апошнім часам адзначалася тэндэнцыя да зняжэння коштаваць, але цяпер, калі набыццё кватэрэ ва ўласніць становіцца амаль нерэальным, прагназіруеца павышэнне цэн за аренду кватэр. Шырыня дыяпазону коштаваць на кватэрэ не ў апошнюю чаргу абулоўлена на навізной дома: калі жыллё патрэбна не на месяц-два, то варта "рыхтаваць сані зімой" і аплату за кватэру разлічваць з улікам абагравальнага сезона.

АДПАЧЫНАК: БЫЦ ЦІ НЕ БЫЦ?

Найбольш балюча перажываць крызіс будзе, напэўна, турыстычны бізнес (пасля будаўнічага). Літоўцы актыўна карысталіся магчымасцю бязвізава падарожніцаў у розныя краіны, якую атрымалі дзякуючы ўваходжанню ў ЕС. Гэтым летам, аднак, многія ў адпачынак за мяжу не збіраюцца. Прынамсі, пакуль што. Альтэрнатывы заморскім краінам застаецца паездка да мора "у нашу Палангу".

Пра сённяшні стан турыстычнага бізнесу ў Літве мы размаўлялі з супрацоўнікам фірмы West Express, якая з'яўляецца лідэрам літоўскага турбізнесу:

— Сяргей, ці адчуваеца ўжо сёння крызіс у літоўскім турбізнесе?

— Так, крызіс адчуваеца. Хаця летня адпачынкі яшчэ наперадзе, пра сур'ёзнае памяншэнне колькасці авія-

перавозак, чым наша фірма таксама займаецца, можна гаварыць ужо цяпер. У лютым гэтага года Вільнюскі аэрапорт прыняў і адправіў 75 869 пасажыраў, што на 42% менш, чым год назад у тым жа месяцы.

— Ці адбыліся ў вашай фірме скарачэнні?

— Скарачэння не было, але плануюцца. Пакуль што праста не ведаем, як да гэтага падысці. Мы перайшлі на аплату па дамоўленасці, што дазволіла крыху зніць затраты на заробкі. Да таго ж большасць нашых супрацоўнікаў — жанчыны, і за апошні час у нас сур'ёзна павялічылася колькасць дэкрэтных водпускаў.

— Такое "цікавае становішча" Вы звязваеце з крызісам? Маўляў, чым стравіць працу, то лепш пайсці ў дэкрэт, пакуль яна ёсьць?

— Не, хутчэй гэта звязана з нядаўнапрынятым законам, па якім жанчына за першы год па дэкрэтзе дзіцяці атрымлівае

ІНФОРМАЦЫЯ ДЛЯ РОЗДУМУ

Сярэдні заробак за 2008 г. паводле Дэпартамента Статыстыкі Літвы — 2 174 літа (прыкладна 2 млн. 250 тыс. бел. рублёў) (2 329 — у дзяржаўным сектары, 2 093 — у прыватным).

100% ад заробку, а за другі — 80%. Гэта добрая дапамога маладой маме, асабліва калі заробак быў прыстойны. Вось жанчыны і спяшаюцца, пакуль закон дзейнічае — хто ведае, што будзе заўтра?

Відавочна, што эканамічная сітуацыя ў Літве мяньяецца. І мяньяецца не ў лепшы бок. Той, хто стравіць працу і мае туманныя шанцы звязаць новую, ужо сутыкнуўся з крызісам. Той жа, у каго з працай ўсё стабільна, з крызісам звязвае псіхалагічны дыскамфорт: фінансавых проблем пакуль няма, можа, нават, і не будзе, але... Крызісная спружына яшчэ сціскаецца.

Пра ступень наэлектрызаціі ў літоўскім грамадстве сведчыць той факт, з якога хуткасцю распаўсюджваюцца чуткі

пра эканамічныя змены ў краіне. Нядайна Літву "ліхарадзіла" чутка пра магчымую дэвалівацыю літа, якая павінна быцца ўноч з 7 на 8 сакавіка. Асабліва паддаліся паніцы жыхары Вільнюса. Вынік — суботнім вечарам у банках не засталося валюты, скупілі не толькі ёўра і долары, а нават брытанскія фунты і польскія злоты.

Каментуючы ситуацыю прэм'ер Андрюс Кубілюс заявіў: "Усе чуткі пра магчымую дэвалівацыю літа — поўная ерунда. Літ быў і застаецца стабільным. Кропка."

У гэтай гісторыі ёсць не толькі прайграшыя: за аперацыі з валютай банкі бяруць камісію. Цяпер яны чакаюць, калі людзі пачнуть здаваць валюту...

ЛАРЫСА ШАПАВАЛАВА

ФУТБОЛ ПАСТАВІЛІ "НА ЛІЧЫЛЬНІК"

Сваесабліві стыль паводзін Аляксандра Лукашэнкі пераймаюць і іншыя кіраўнікі. Міністр спорту і турызму Аляксандр Грыгарашаў "наехаў" на беларускіх футбалісташ.

У мінулую суботу адбылася спраўдничая канферэнцыя Беларускай федэрацыі футбола. Ад гэтага дзяжурнага мерапрыемства нікто не чакаў сюрпрызу. Але павольны рух падзеі быў "узарваны" міністрам спорту.

Аляксандр Грыгарашаў пачаў з того, што паставіў задачу моладзеў зборнай заваяваць медалі чэмпіянату Еўропы па футболе. Потым справа дайшла і да галоўнай каманды краіны. Міністр запатрабаваў, каб яна абавязкова трапіла ў фінальную частку сусветнага першынства. З улікам не надта паспяховага старту — 3 ачкі з 9 магчымых — і таго, што галоўнымі сапернікамі беларускіх футбалісташ з'яўляюцца зборныя Англіі і Харватыі, шансы нашых гульцоў трапіць у 2010 годзе ў Паўднёвую Афрыку выглядаюць, мякка кажучы, вельмі скіпіла.

Але Грыгарашаў гэта не бянтэжыць. Маўляў, вы атрымалі гроши — давайце вынік!

"З улікам дзяржаўнай падтрымкі нашы футбалісты не павінны на міжнародной арэне выглядаць горшы, чым, да прыкладу, жаночая нацыянальная зборная па

баскетболе, якая стала трэцяй на чэмпіянаце Еўропы і шостай на Алімпійскіх Гульнях. Рэурснае ж забеспеччэнне яна мае ў разы меншае, чым у футбола, — заявіў міністр. — Па атрыманых рэсурсах футбол з'яўляецца адным з самых забяспечаных відаў спорту ў краіне. А што мы маем у выніку? Наша каманда не трапіла ні на Алімпійскія Гульні ў Пекіне, ні на чэмпіянат Еўропы-2008. У той жа час каманды па лёгкай і цяжкай атлетыцы, якія атрымліваюць у дзесяткі разоў меншае фінансаванне, мелі дзесяць алімпійскіх узнагарод".

Фактычна міністр паставіў футбол "на лічыльнік". Чарговая жауда можа мець фінансавыя (і не толькі) наступствы для нацыянальнай зборнай.

Праблема ў тым, што ў футбол гуляюць не гроши. І, між іншым, наконт дзяржаўнай падтрымкі міністру таксама перабольшваць не трэба. Два гады таму ў адным з інтэрв'ю галоўны рэдактар газеты "Прэссбл" Уладзімір Беражкоў казаў: "Вось мы пабудавалі свой футбольны манеж і вельмі ганаўміся гэтым. У суседній Літве, між іншым, тро манежы дайно пабудаваны. А тое, што ва Украіне Дом футбола большы за нашу Нацыянальную бібліятэку, нічога?"

З таго часу мала што змянілася. У Беларусі дагэтуль няма ніводнага сучаснага футбольнага стадыёна. Інфраструктура развівается досыць марудна, укладанні ў футбол таксама вельмі сцілія, бо гэтamu не надта спрыяюць эканамічнае сітуацыя ў дзеячестве заканадаўства.

Але Грыгорашаў толькі павышае патрабаванні. Напрыканцы пасяджэння ён заявіў, што моладзеўская зборная абавязана стаць сёлета чэмпіёнам Еўропы.

Аднак спорт — гэта не "выбары" з Лідзіяй Ярмошынай на чале Цэнтрыў-баркама. Гэта справа куды менш прадказальная. У спорце далёка не заўсёды перамагае нават той, хто сапраўды гэтага заслужыў. Што ўжо казаецца пра нашых спартоўцаў, чые поспехі часцяком дасягнуты наступерак, а не дзякуючы дзяржаўнай палітыцы ў згаданай галіне.

Лукашэнкаўскі падыход, які бяруць ў ўзбраенне Грыгорашаў, не дасць плёну.

(Між іншым, у зборнай Беларусі па хакеі медалёў дагэтуль таксама няма, нягледзячы на ўсё лядовыя палацы ды прывілеі. Але чамусыці з майстрамі клюшкі Грыгорашаў так не размаўляе. Можа таму, што футбольную федэрацыю ачольвае Былы кіраўнік прэзідэнцкай адміністрацыі, а хакейную — ДЗЕЮЧЫ міністр унутраных спраў?)

Калі мы жадаєм калі-небудзь пабачыць футбольную зборную Беларусі на чэмпіянаце свету ці Еўропы, перадусім варта запасціся цярпеннем. Бо з ямы, у якой знаходзіцца наш футбол, сконцьці адразу на Алімп не атрымаеца. Патрабуны не асобныя заходы дзеля развіцця футбола, а прадуманая пакрокавая праграма. Інакш ўсё пойдзе па коле: амбітныя лозунгі — правал надзеі — прызначэнне вінаватых — новыя амбітныя лозунгі...

ВАЛЯНЦІН СЫЧ.

ПАЛЯВАННЕ НА СВАІХ

Апошнім часам па Беларусі працацілася хвала затрымання мясцовых кіраунікоў.

Паводле некаторых меркаванняў, такога пераследу рэгіянальных чыноўнікаў, як цяпер, у Беларусі ніколі не было. Можа, нехта аў'явіў паляванне на вертыкальшчыкаў? На гэтае пытанне з дапамогай экспертаў паспрабавала адказаць газета "Тут і цяпер".

ХТО З ВЕРТЫКАЛЬШЧЫКАЎ УЖО ПАПАУСЯ

Зусім нядайна на 4 гады за злоўжыванне ўладай асудзілі былога старшынё **Ждановіцкага сельскага савета Валерыя Маскалёва**.

8 гадоў атрымаў намеснік старшыні **Мсціслаўскага райвыканкама**.

Былога першага намесніка старшыні **Вілейскага райвыканкама** абвінавачваюць у халатнасці.

У Мазыры супрацоўнікамі КДБ арыштаваны былы першы намеснік старшыні райвыканкама. Яго падазраюць у хабарніцтве і злоўжыванні ўладай.

Намесніка старшыні **Нарадуянскага райвыканкама** падазраюць у незаконнай прадпрымальніцкай дзеянасці і злоўжыванні службовым становішчам.

У Брэсце ў сваім службовым кабінцы за хабар затрыманы намеснік кірауніка адміністрацыі **Маскоўскага раёна**.

Былая намесніца кірауніка аддзела фінансавай палітыкі Камітэта эканомікі **Гомельскага аблвыканкама** за хабар пазбаўлена волі на 8 гадоў з канфіскацыяй маёmacі.

ХАБАР БЯРУЦЬ НЯВЫХАВАНЫЯ?

Былы намеснік старшыні **Брэсцкага аблвыканкама Уладзімір Сяпанаў** не выключае таго, што праваахоўныя органы зверху атрымалі каманду "Фас!".

— Раней на мясцовых чыноўнікаў не звярталі ўвагі, — выказвае **нашаму выданню** сваё меркаванне Уладзімір Іванавіч. — Вось, напрыклад, у нас нядайна затрымалі чыноўніка з гарадской адміністрацыі. Калі была інфармацыя, што ён даволі доўга займаўся незаконнай дзеянасцю, чаму яго затрымалі толькі цяпер? Відаць, паступіў нейкі сігнал,

Колькі яшчэ чыноўнікаў рознага кшталту прымуць турэмныя муры...

і па ўсёй рэспубліцы панеслася! Планамернай жа працы па супрацьдзеянні карупцыі, прафілактычнай, выхаваўчай працы як не было, так і няма.

А наконт таго, ці ўсё вертыкальшчыкі бяруць хабар... Усё залежыць ад канкрэтнага чалавека. Вядома, што кожнаму хочацца жыць лепш. Але ёсць тыя, хто бедны, каму сапраўды патрэбны гроши, аднак сумленне не дазваляе падзарабляць незаконным шляхам.

На мой погляд, трэба, каб адказнасць за хабар нёс не толькі той, хто яго бярэ, але і хто прапаноўвае. Не варта забываць і пра тое, што беларускіх чыноўнікаў часам спецыяльна правакуюць на хабарніцтва тыя ж праваахоўныя органы.

УЛАДА ПАВІННА КАНТРАЛЯВАЦЦА НАРОДАМ

Юрыст незарэгістраванага праваабарончага цэнтра "Вясна" **Валянін Стэфановіч** стараецца як мага мени контактаваць з прадстаўнікамі дзяржаўных органаў любога ўзроўню.

— Я плачу падаткі, міліцыя мяне ахоўвае, а больш я нічога ад улады не хачу, няхай пакіне мяне ў спакоі і не дурыць галаву, бо я сам ведаю, што і як рабіць, — гаворыць юрист. — Але пры гэтым упэўнены, што любая ўлада, у тым ліку і мясцовая, павінна кантроліравацца народам. Гэта гарантывя таго,

што чыноўнікі будуць трошки думачы, што яны робяць і як. Што тычыцца злоўжывання, то барацьба з карупцыяй, калі мясцовыя органы ўлады не кантролююцца народам, мне падаецца ўнейкім сэнсе змаганнем з ветракамі. Калі б старшыня гарвыканкама ведаў, што калі ён будзе займацца кепскімі справамі, людзі не выберуць яго на наступны тэрмін, то ён паводзіў бы сябе крыху інакш. А наконт таго, з'яўляюцца затрыманыя чыноўнікі карупцыянераімі ці не — будзем спадзявацца, што ў гэтым разбяруцца следчыя органы.

БІЦЬ СВАІХ, КАБ ЧУЖЫЯ ЗАЙЗДРОСЦІЛ!

Памочнік экс-кандыдата ў прэзідэнты Беларусі Аляксандра Мілінкевіча **Алесь Лагвінец** кажа, што арышты раённых чыноўнікаў могуць саслужыць дрэнную службу

АФЦЫЙНА

Як адзначыў на нядайняй сустрэчы з журналістамі кіраунік упраўлення па барацьбе з карупцыяй і організаванай злачыннасцю Генеральныя пракуратуры **Аляксандр Ракевіч**, апошнім часам адзначаецца рост колькасці карупцыйных злачынстваў у сферы культуры, аховы здароўя і адукцыі.

Паводле слоў дырэктара Дэпартамента фінансавага маніторынгу Камітэта дзяржкантролю **Валерыя Ярошэўскага**, эксперты Еўразійскай групы па супрацьдзеянні легалізацыі злачынных даходаў і фінансавання тэрарызму рэкамендуюць Беларусі ўзмацніць кантроль за фінансавымі гісторыямі публічных асоб.

"Але ў нашым заканадаўстве не пропісаны норма, што за гэтым людзьмі павінен ажыццяўляцца больш пільны кантроль, а нам кажуць, што іх нельга выпускаць з поля зроку...", — гаворыць Валерый Ярошэўскі.

дзеючаму рэжыму:

— Сёння звужаецца кола магчымасцей дзяржаўных рэсурсаў, і адпаведныя органы кантролююць тыя сферы, якія раней аддаваліся ў якасці вотчыны мясцовым вертыкальшчыкам, — тлумачыць сваю пазіцыю Лагвінец. — Ва ўмовах скрачальнага бюджету крымінальная справы ў рэгіёнах відавочныя. Але тут палка з двума канцамі для рэжыму: з аднаго боку, каб утрымаць свой першапачатковы антыкарупцыйны лозунг, улада мусіць і далей працягваць актыўную барацьбу з карупцыяй, нягледзячы ні на што. А з іншага боку, такім чынам яна адвочарошае ад сябе мясцовую наменклатуру.

ЛЕНІН СКАЗАЎ ДЗЯЛІЦЦА...

Праваабаронца **Валерый Шчукін** лічыць, што мясцовыя князькі не ўсьвяць незаконны даход кладуць у сваю кішню.

— Фокус у тым, што ў нашай дзяржаве чыноўнікамі дазволена карыстацца сваімі службовымі абавязкамі, але калі яны перабольшваюць, як, напрыклад, былая кірауніца справамі прэзідэнта Галіна Жураўкова, тады іх бяруць за жабры. Пры тым татальным кантролем за чыноўнікамі, які існуе ў нашай паліцыйскай краіне, узяць так, каб ніхто не даведаўся, немагчыма. Таму ім прыходзіцца дзяліцца. З кім — гэта ўжо іншая справа.

А мноства пытанняў, якія апошнім часам з'явіліся ў праваахоўных чыноўнікаў да вертыкальшчыкаў, тлумачыцца палітыкай кірауніка дзяржавы: абавязковая пакласці нейкага чыноўніка ў якасці ахвяры на алтар. Каб людзі не расслабляліся, заўсёды былі ў напружанні, чакалі, што за імі ў любы момант могуць прыйсці.

ТАЦЦЯНА ГЛАДКЕВІЧ, спецыяльна для svabodaby.net.

Неяк надта незаўважана пра-
мінула сапраўды сенсацыйная
навіна аб tym, што сталічныя
улады гатовы разгледзець
пытацне аб стварэнні помніка
ахвярам сталінскіх рэпрэсій
у Курапатах. Менавіта аб
этym ідзе размова ў лісце
намесніка старшыні Мін-
скага гарвыканкама Міхаіла
Ціцянкова ад 5 сакавіка на
імя старшыні рэспубліканскай
рады Беларускага добра-
ахвотнага таварыства аховы
помніку гісторыі і культуры
Антона Астаповіча і намесніка
старшыні секцыі "Мемарыял"
этай арганізацыі Уладзіміра
Раманоўскага.

У пісьмовым звароце на
імя прэм'єр-міністра Беларусі
Сяргея Сідорскага, які потым
быў перанакіраваны ў Мін-
гарвыканкам, прадстаўнікі
Таварыства аховы помніку
заявілі аб неабходнасці вы-
канання пастановы Сауміна
БССР № 42 ад 18 студзеня
1989 года "Аб увекавечанні
памяці ахвяр масавых рэпрэсій
1937—1941 гадоў у лясным
месце Курапаты" і прыстаса-
вання дакумента да цяпераш-
най рэчаіснасці.

Паводле пастановы, пры-
нятай на падставе высноў
урадавай камісіі аб фактах ма-
савых расстрэлаў людзей ва-
ўрочышчы пад Мінскам, прад-
угледжваецца правядзенне
адкрытага конкурсу на пом-
нік Курапатах і яго ўзвядзен-
не. Апроч таго, выдавецтву
"Беларуская савецкая энцы-
клапедыя" рэкамендавалася
падрыхтаваць адмыслове
выданне, прысвячанае ахвя-
рам сталінізму, а прэзідзіуму
АН БССР арганізаваць "усе-
баковае вывучэнне прычын і
наступства масавых рэпрэсій". За два дзесяцігоддзі нічо-
га не было зроблена. Аднак
у хуткім часе гэтае балючае
пытацне, мажліва, пасунецца
з месца.

Прынамсі ў сваім адказе
грамадскім актывістам Мі-
хаіл Ціцянкоў паведаміў, што
на дадзены момант па дару-
чэнні прэзідэнта Мінгарвы-
канкам займаеца стварэн-
нем мемарыяла "Трасцянец"
і добраўпарадкаваннем
быльых Мінскіх братэрскіх
войсковых могілак Першай
сусветнай вайны. Але пасля

УЛАДЫ ПААБЯЦАЛІ ПОМНІКУ КУРАПАТАХ

Аднак у апазіцыі гэта спадабалася не ўсім

Калісці прыйдзе дзень, калі Курапаты дачакаюцца належнай
даніны памяці

заканчэння работ гарадскія
улады "лічацьмагчымым"
разгледзець пытацне аб
стварэнні помніка ахвярам
палітычных рэпрэсій і доб-
раўпарадкаванні ўрочышча
Курапаты".

Каб зразумець унікаль-
насць заявы, варта прыгада-
ць, што дагэтуль беларускія
улады рабілі ўсёмагчымое
для замоўчвання праблемы
сталінскіх рэпрэсій і ў той
жа час для таго, каб не даць
Курапатам ператварыцца ў
нацыянальны мемарыял. Ва-
ўрочышчы пад Мінскам, якое
уваходзіць у Дзяржаўны спіс
гісторыка-культурных каш-
тоўнасцяў, пракладвалі каль-
цавую аўтадарогу, вывожачы
разам з драўлянымі крыжамі
рэшткі вынішчаных Саветамі
людзей. Паблізу ад іх мелася
быць узведзеная катэджная
забудова для "новых" бела-
русаў. З дзесяткай учыненых
там актаў вандалізму толькі
тройчы праваахоўныя органы
заводзілі крымінальныя спра-
вы (апошні раз у лістападзе
2008-га), аднак вінаватыя так
ні разу і не былі прыцягнуты
да адказнасці. У той жа час
у краіне паўстаюць новыя
помнікі Феліксу Дзяржынску
і Іосіфу Сталіну. Партрэты
апошняга зноў з'явіліся ў ру-

ках людзей на масавых дэ-
манстрацыях...

ЗАМІЖ СПРАВЫ — "ПЛАЧ ЯРАСЛАҮНЫ"

Антон Астаповіч пагаджа-
ецца з tym, што атрыманы ліст
можна назваць прарывам у
адстойванні гістарычнай спра-
вядлівасці. Аднак дадае, што
ён мог з'явіцца нашмат раней,
але застолькі гадоў ніхто не
дадумаўся афіцыйна звярнуц-
ца да улад. "Усе плакалі, аднак
папяровай работай ніхто не
займаўся. Элементарнага ліс-
та ніхто не мог напісаць, каб
атрымаць ад улад афіцыйны
адказ", — распавёў "Тут і ця-
пер" старшыня Таварыства
аховы помніку. Ён таксама
гаворыць, што пасля агучван-
ня гэтай інфармацыі атрымаў
шмат крытыкі з боку калег,
грамадскіх актывісташ.

"Маўляў, нельга весці дыя-
лог з уладамі, яны ўсё адно зро-
бяць па-свойму і падмануць
нас, — кажа Антон Астаповіч.
— Вось тут хачу адкрыта за-
явіць, што праблема нашых
актывістаў у тым, што дзе-
нейнасць многіх з іх зводзіцца вы-
ключна да "плача Яраслаўны".
Калі мы сапраўды хочам вы-
рашиць гэту праблему раз
і назаўжды, належным чынам

увекавечыць бязвінных ахвя-
сталінскага рэжыму, аднаго
плачу і палымяных прамоў на
мітынгах мала. Трэба кар-
патліва працаваць з папера-
мі, бо адказ намесніка Паўлава
— гэта дакумент, а не абы
што. Ці, як гэта робяць сябры
КХП БНФ, займаца добраўпа-
радкаваннем. Менш слоў —
больш спраў!"

Антон Астаповіч падкрэ-
лівае, што ўлады сказали "А",
а зараз справа грамадскасці
зрабіць так, каб за "А" было
і "Б".

НЯДОЎГА МУЗЫКА ИГРАЛА

Хутка пасля абяцальнага
ліста з гарвыканкамі Аста-
повіч атрымаў адказ з Мін-
скага РУУС наконт прапановы
арганізаціі ахову Курапат
праваахоўнымі органамі.
Гэта, да яго звярнуся стар-
шы оперупаўнаважаны ад-
дзела пазаведамаснай і вар-
тавой аховы Мінскага РУУС,
які пасля агляду ўрочышча
склаў адпаведны акт. З яго
вынікала, што для аховы
уроцышча неабходна ўста-
ляваць там адмысловы пост
і пабудаваць вакол мемары-
яла агароджу. Штомесячную
плату за ахову аб'екта, зане-
сенага ў Дзяржспіс гісторы-
ка-культурных каштоўнас-
цяў, праваахоўнік ацаніў у
20 мільёнаў рублёў.

"Першапачатковая я звяр-
таўся ў Мінскі аблвыканкам,
які перанакіраваў мой запыт
у аддзел пазаведамаснай
аховы РУУС, — распавядае
Антон Астаповіч. — У раз-
мове ж са мной лейтэнант
міліцыі паведаміў, што ахо-
вай Курапатай мусіць зай-
мацца патрульна-паставая
служба РУУС ці ўнутраныя
войскі прылеглай войсковай
частцы 3310. Так што будзем
дабівацца, каб вырашэннем
пытання займаліся ўпаўна-
важаныя органы".

ПАВЕЛ САЙКОУСКІ.

Фільм Аляксандра Ступніка "ІзГоі" выйшаў у сакавіку на тэлеканале "Белсат" пад рубрыкай "Сучасная гісторыя: іншы погляд".

На некаторых тэлеканалах існуе рубрыка "Кіно не для ўсіх". Але гэта процілеглы выпадак. Так, глядзець фільм Ступніка цяжка, часам невыносна цяжка – калі на экране ідуць кадры аб павешанні падпольшчыкам, масавых расстрэлах, здзеках з вязнамі гета і канцлагераў, у тым ліку з маленікіх дзяцей... Але глядзець карціну авабязкова трэба.

Здавалася, мы ўсё гэта ўжо шмат разоў бачылі ў іншых фільмах, прысвяченых Другой сусветнай вайне. Але ў такім кантэксле, з такога ракурсу глядзім на яе гісторыю, бадай, упершыню.

Задача аўтара (ён жа і рэжысёр, і музычны афарміцель, і рэдактар, і прадзюсер фільма), як мне падаецца, паягала на тым, каб узрушыць, усхваляваць, прыцягнуць увагу як мага большай колькасці сучаснікаў да аднаго з найменш вядомых аспектаў вайны. Маецца на ўвазе яўрэйскі супраціў, у прыватнасці ўдзел яўрэяў у партызанцы супраць гітлератаў. Згаданая тэма была і ў значнай ступені застасенца пад тайнай забаронай. У масавай свядомасці дагэтуль пануе міф аб тым, што яўрэі былі выключна ахвярамі, што яны спрэс пакорліва ішлі ў ямы на расстрэл або ў газавыя камеры. Адным з нешматлікіх вы-

Афіша амерыканскага фільма "Супраціў", прысвяченага братам Бельскім.

АХВЯРЫ І ГЕРОІ "ІзГоі" Аляксандра Ступніка – хто яны?

Фота байцоў атрада Бельскіх.

ключэння лічыцца паўстанне ўваршаўскім гета ў 1943-м. Між тым, ёсьць сведчанні пра цэлу хвалю паўстанні ў яўрэйскіх гета, якая пракацілася яшчэ на пачатку нямецкай акупацыі па многіх мястэчках Беларусі. Былі і яўрэйскія партызанская атрады. Аднаму з такіх атрадаў — ім камандавалі браты Бельскія — прысвячаны мастацкі фільм, які нядаўна выйшаў у Галівудзе.

Але, як кажа адзін з удзельнікаў фільма "ІзГоі", гісторык Эмануіл Іофе, гэтая тэма замоўчвалася ў Савецкім Саюзе, замоўчвалася доўгі час і ў незалежнай Беларусі. Толькі ў 2005 годзе, паводле яго слоў, выйшаў першы падручнік, дзе прызнаецца, што яўрэі арганізоўвалі ўцёкі з гета. Што ж тычыцца арганізацыі яўрэйскіх партызанскіх атрадаў ці яўрэйскага падполя, дык распавядаць праўду пра гэта, як лічаць некаторыя афіцыйныя гісторыкі, не прыйшоў яшчэ час.

Між тым, чакаць далей ужо не выпадае. Вельмі мала ўдзельнікаў партызанская вай-

ны засталося ў жывых. Яны, апошняя сведкі тых трагічных падзеяў, і сталі героямі фільма "ІзГоі". (Адзін з іх – пісьменнік Валянцін Тарас, на вялікі жаль, не дажыў да тэлепрэм'еры. Ён памёр 13 лютага гэтага года.)

Здаецца, аўтару фільма хапалася ўзняць надта вялікае кола няпростых, часам спрэчных тэм. Атрымалася, хутчэй, публіцыстычная перадача. Але відавочная каштоўнасць гэтай работы заключаецца ў тым, што яе ўдзельнікі гранична шчыра распавядаюць перад тэлекамерай пра жудасныя старонкі вайны. Пра тое, пра што апошнім часам не прынята гаварыць у афіцыйных працовых на тэму Перамогі.

У стужцы ніхто не малюецца ружовыім фарбамі, у тым ліку і яе героі. Не хаваюцца ніякія аспекты партызанскай вайны. Напрыклад, указанне прызначанага Москвой партыйнага кіраўніка партызанскаага руху Панамарэнкі не браце ў яўрэяў у партызанская атрады. Альбо выкарыстанне іх у карных аперацыях супра-

ць мірнага насельніцтва, як гэта было ў Дражні. Не аблінаеца ў фільме і элементы супрацоўніцтва часткі беларусаў з немцамі ў вынішчэнні яўрэяў. Але згадваюцца і выпадкі, калі беларускія партызаны ці простыя жыхары беларускіх вёсак ратавалі яўрэяў ад фашисты.

У адным фільме, безумоўна, нельга распавесці пра ўсё адразу, расставіць усе акцэнты і паставіць крапкі над і. Але зроблена спроба хоць бы распачаць гэтую важную размову.

Другая частка назвы фільма — "Гоі" — невыпадкова вылучана вялікай літарай. На мове ідыш і на іўрыце слова "гой" значыць "неяўрэй", "чужынец". Хоць пачаткова яно азначала проста "народ". Але з часам слова набыло негатыўнае, крыху зняважлівае адценне. Даўкі вось, аўтару, думаюцца, хацелася зняць гэты налёт шматвяковага процістаяння і ўзаемнай непавагі паміж яўрэямі і "неяўрэямі". Ці ўдалося? Пра гэта кожны глядзіч фільма можа меркаваць сам.

МАКСІМ ПЕШКА.

**КАЛІ ВЫ ХОЧАЦЕ ЧЫТАЦЬ НАШУ ГАЗЕТУ Ў ІНТЕРНЕЦЕ І Ў PDF-ВЕРСII,
ЗАХОДЗЬЦЕ НА САЙТ WWW.SVABODABY.NET.**

**КАЛІ ВЫ ХОЧАЦЕ АТРЫМЛІВАЦЬ PDF-ВЕРСIU ГАЗЕТЫ,
ПАВЕДАМЦЕ НАМ НА E-MAIL info@svabodaby.net ВАШ ЭЛЕКТРОННЫ АДРАС.**

Заснавальнік ТАА "Тут і цяпер"

Галоўны рэдактор А. Уласаў (email: info@svabodaby.net)

Адрас г. Мінск, вул. Касцюшкі, 18

Падпісаны ў друку 21:45 18.03.09

Тыраж 299 экзэмпляраў